

PACTUL INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE*

PREAMBUL

Statele părți la prezentul Pact,

Considerând că, în conformitate cu principiile enunțate în Carta Națiunilor Unite, recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Recunoscând că aceste drepturi decurg din demnitatea inerentă persoanei umane,

Recunoscând că, în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, idealul ființei umane libere, eliberate de teamă și mizerie, nu poate fi realizat decât dacă se creează condiții care permit fiecăruia să se bucure de drepturile sale economice, sociale și culturale, ca și de drepturile sale civile și politice,

Considerând că, potrivit Cartei Națiunilor Unite, statele au obligația de a promova respectarea universală și efectivă a drepturilor și libertăților omului,

Luând în considerare faptul că omul are îndatoriri față de semenii săi și față de colectivitatea căreia îi aparține, și este dator a se strădui să promoveze și să respecte drepturile recunoscute în prezentul Pact,

Au convenit asupra următoarelor articole:

PARTEA ÎNTÂI

ARTICOLUL 1

1. Toate popoarele au dreptul de a dispune de ele însele. În virtutea acestui drept ele își determină liber statutul politic și își asigură liber dezvoltarea economică, socială și culturală.

2. Pentru a-și îndeplini scopurile, toate popoarele pot dispune liber de bogățiile și de resursele lor naturale, fără a aduce atingere obligațiilor care decurg din cooperarea economică internațională, întemeiată pe principiul interesului reciproc, și din dreptul internațional. În nici un caz un popor nu va putea fi lipsit de propriile mijloace de trai.

3. Statele părți la prezentul Pact, inclusiv cele care au răspunderea administrării de teritorii neautonome și de teritorii sub tutelă, trebuie să înlesnească realizarea dreptului popoarelor de a dispune de ele însele și să respecte acest drept, în conformitate cu dispozițiile Cartei Națiunilor Unite.

PARTEA A DOUA

ARTICOLUL 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact, se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan

---

* *Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 prin Rezoluția 2200 A (XXI). Intrat în vigoare la 3 ianuarie 1976, cf. dispozițiilor art. 27.*

România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212, publicat în „Buletinul Oficial al României”, partea I, nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare.

3. Țările în curs de dezvoltare, ținând seama în modul convenit de drepturile omului și de economia lor națională, pot să stabilească în ce măsură vor garanta celor care nu le sunt cetățeni drepturile economice recunoscute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 3

Statele părți la prezentul Pact se angajează să asigure dreptul egal pe care îl au bărbatul și femeia de a beneficia de toate drepturile economice, sociale și culturale care sunt enumerate în prezentul Pact.

ARTICOLUL 4

Statele părți la prezentul Pact recunosc că în ce privește folosința drepturilor asigurate de către stat în conformitate cu prezentul Pact, statul nu poate supune aceste drepturi decât la limitările stabilite de lege, numai în măsura compatibilă cu natura acestor drepturi și exclusiv în vederea promovării bunăstării generale într-o societate democratică.

ARTICOLUL 5

1. Nici o dispoziție din prezentul Pact nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, o grupare sau un individ vreun drept de a se deda la o activitate sau de a săvârși un act urmărind suprimarea drepturilor sau libertăților recunoscute în prezentul Pact ori limitări ale lor mai ample decât cele prevăzute în Pact.

2. Nu se poate admite nici o restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.

PARTEA A TREIA

ARTICOLUL 6

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul la muncă ce cuprinde dreptul pe care îl are orice persoană de a obține posibilitatea să-și câștige existența printr-o muncă liber aleasă sau acceptată și vor lua măsuri potrivite pentru garantarea acestui drept.

2. Măsurile pe care fiecare stat parte la prezentul Pact le va lua spre a asigura deplina exercitare a acestui drept trebuie să includă orientarea și pregătirea tehnică și profesională, elaborarea de programe, de măsuri și de tehnici potrivite pentru a asigura o dezvoltare economică, socială și culturală constantă și o deplină întrebuințare productivă a forțelor de muncă în condiții care garantează indivizilor folosința libertăților politice și economice fundamentale.

ARTICOLUL 7

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiții de muncă juste și prielnice, care să asigure îndeosebi:

a) remunerația care asigură tuturor muncitorilor cel puțin:

(i) un salariu echitabil și o remunerație egală pentru o muncă de valoare egală, fără nici o distincție; în special femeile trebuie să aibă garanția că condițiile de muncă ce li se acordă nu sunt inferioare acelor de care beneficiază bărbații și să primească aceeași remunerație ca ei pentru aceeași muncă;

(ii) o existență decentă pentru ei și familia lor, în conformitate cu dispozițiile prezentului Pact;

b) securitatea și igiena muncii;

c) posibilitatea egală pentru toți de a fi promovați în munca lor la o categorie superioară adecvată, luându-se în considerare numai durata serviciilor îndeplinite și aptitudinile;

d) odihna, timpul liber, limitarea rațională a duratei- muncii și concediile periodice plătite, precum și remunerarea zilelor de sărbătoare.

ARTICOLUL 8

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să asigure:

a) dreptul pe care îl are orice persoană, în vederea favorizării și ocrotirii intereselor sale economice, de a forma, împreună cu alte persoane, sindicate și de a se afilia la un sindicat la alegerea sa, sub singura rezervă a regulilor stabilite de organizația interesată. Exercițarea acestui drept nu poate face obiectul altor restricții decât cele prevăzute de lege și care constituie măsuri necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale sau al ordinii publice, ori pentru a ocroti drepturile și libertățile altora;

b) dreptul pe care îl au sindicatele de a forma federații sau confederații naționale și dreptul pe care îl au acestea din urmă de a forma organizații sindicale internaționale și dreptul de a se afilia la acestea;

c) dreptul pe care îl au sindicatele de a-și exercita liber activitatea, fără alte limitări decât cele prevăzute de lege și care constituie măsuri necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale sau al ordinii publice ori pentru a ocroti drepturile și libertățile altora;

d) dreptul la grevă, exercitat în conformitate cu legile fiecărei țări.

2. Prezentul articol nu se opune ca exercitarea acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau de către funcționarii publici să fie supusă unor restricții legale.

3. Nici o dispoziție din prezentul articol nu permite statelor părți la Convenția din 1948 a Organizației Internaționale a Muncii privind libertatea sindicală și ocrotirea dreptului sindical să ia măsuri legislative aducând atingere – sau să aplice legi într-un fel care ar aduce atingere – garanțiilor prevăzute în menționata Convenție.

ARTICOLUL 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitate socială, inclusiv asigurări sociale.

ARTICOLUL 10

Statele părți la prezentul Pact recunosc că:

1. O ocrotire și o asistență cât mai largă cu putință trebuie acordată familiei, elementul natural și fundamental al societății, în special pentru întemeierea sa și în răstimpul cât are responsabilitatea întreținerii și educării copiilor care sunt în sarcina sa. Căsătoria trebuie să fie liber consimțită de viitori soți.

2. O ocrotire specială trebuie acordată mamelor, într-o perioadă de timp rezonabilă, înainte și după nașterea copiilor. Mamele salariate trebuie să beneficieze, în decursul acestei perioade, de un concediu plătit sau de un concediu beneficiind de alocații de securitate socială adecvate.

3. Măsuri speciale de ocrotire și de asistență trebuie luate în favoarea tuturor copiilor și adolescenților, fără nici o discriminare din motive de filiațiune sau din alte motive. Copiii și adolescenții trebuie ocrotiți împotriva exploatării economice și sociale. Folosirea lor la lucrări de natură a le dăuna moralității sau sănătății, de a le pune viața în primejdie sau de a dăuna dezvoltării lor normale trebuie sancționată prin lege. Statele trebuie, de asemenea, să stabilească limite de vârstă sub care folosirea muncii salariate a copiilor va fi interzisă și sancționată prin lege.

ARTICOLUL 11

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință suficiente, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență. Statele părți vor lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept și recunosc în acest scop importanța esențială a unei cooperări internaționale liber consimțite.

2. Statele părți la prezentul Pact, recunoscând dreptul fundamental pe care îl are orice persoană de a fi la adăpost de foame, vor adopta, individuale și prin cooperare internațională, măsurile necesare, inclusiv programe concrete:

a) pentru a îmbunătăți metodele de producție, de conservare și de distribuire a produselor alimentare prin deplina utilizare a cunoștințelor tehnice și științifice, prin difuzarea principiilor de educație în ce privește nutriția și prin dezvoltarea sau reforma regimurilor agrare, în așa fel încât să asigure cât mai bine punerea în valoare și utilizarea resurselor naturale;

b) pentru a asigura o repartiție echitabilă a resurselor alimentare mondiale în raport cu nevoile, ținând seama de problemele care se pun atât țărilor importatoare, cât și țărilor exportatoare de produse alimentare.

ARTICOLUL 12

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge.

2. Măsurile pe care statele părți la prezentul Pact le vor adopta în vederea asigurării exercitării depline a acestui drept vor cuprinde măsurile necesare pentru a asigura:

a) scăderea mortalității noilor născuți și a mortalității infantile, precum și dezvoltarea sănătoasă a copilului;

b) îmbunătățirea tuturor aspectelor igienei mediului și ale igienei industriale;

c) profilaxia și tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale și a altora, precum și lupta împotriva acestor maladii;

d) crearea de condiții care să asigure tuturor servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală.

ARTICOLUL 13

1. Statele părți la prezentul pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educație. Ele sunt de acord că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și a simțului demnității sale și să întărească respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. Pe lângă aceasta, ele sunt de acord că prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

2. Statele părți la prezentul Pact recunosc că în vederea asigurării deplinei exercitări a acestui drept:

a) învățământul primar trebuie să fie obligatoriu și accesibil tuturor în mod gratuit;

b) învățământul secundar, sub diferitele sale forme, inclusiv învățământul secundar tehnic și profesional, trebuie să fie generalizat și să devină accesibil tuturor prin toate mijloacele potrivite și în special prin instaurarea în mod progresiv a gratuității lui;

c) învățământul superior trebuie să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele potrivite și în special prin introducerea treptată a gratuității;

d) educația de bază trebuie încurajată sau intensificată cât mai mult posibil, pentru persoanele care au primit instrucție primară sau care n-au primit-o până la capăt;

e) trebuie să se urmărească activ dezvoltarea unei rețele școlare la toate nivelurile, să se stabilească un sistem adecvat de burse și să se amelioreze în mod continuu condițiile materiale ale personalului didactic.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte libertatea părinților și, atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a alege pentru copiii lor instituții de învățământ altele decât cele ale autorităților publice, dar conforme cu normele minimale pe care le poate prescrie sau aproba statul în materie de educație și de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor în conformitate cu propriile lor convingeri.

4. Nici o dispoziție din prezentul articol nu trebuie interpretată ca aducând atingere libertății indivizilor și persoanelor juridice de a înființa și de a conduce instituții de învățământ cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate, iar educația dată în aceste instituții să fie conformă cu normele minimale pe care le poate prescrie statul.

ARTICOLUL 14

Orice stat parte la prezentul Pact care în momentul în care devine parte nu a putut încă asigura în teritoriul său metropolitan sau în teritoriile aflate sub jurisdicția sa obligativitatea și gratuitatea învățământului primar, se angajează să stabilească și să adopte, într-un termen de doi ani, un plan detaliat de măsuri necesare pentru a realiza treptat, într-un număr rezonabil de ani, fixat prin acest plan, deplina aplicare a principiului învățământului primar obligatoriu și gratuit pentru toți.

ARTICOLUL 15

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc fiecăruia dreptul:

- a) de a participa la viața culturală;
- b) de a beneficia de progresul științific și de aplicațiile sale;
- c) de a beneficia de protecția intereselor morale și materiale decurgând din orice producție științifică, literară sau artistică al cărui autor este.

2. Măsurile pe care statele părți la prezentul Pact le vor lua pentru a asigura deplina exercitare a acestui drept trebuie să cuprindă măsurile necesare pentru a asigura menținerea, dezvoltarea și difuzarea științei și culturii.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte libertatea indispensabilă cercetării științifice și activităților creatoare.

4. Statele părți la prezentul Pact recunosc urmările binefăcătoare care trebuie să rezulte din încurajarea și dezvoltarea cooperării și contactelor internaționale în domeniul științei și culturii.

PARTEA A PATRA

ARTICOLUL 16

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să prezinte, în conformitate cu dispozițiile cuprinse în această parte a Pactului, rapoarte asupra măsurilor pe care le-au adoptat și asupra progreselor obținute în asigurarea respectării drepturilor recunoscute în Pact.

2. a) Toate rapoartele vor fi adresate Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care le va transmite în copie, spre examinare, Consiliului Economic și Social, în conformitate cu dispozițiile prezentului Pact.

b) Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va transmite, de asemenea, instituțiilor specializate, copii de pe rapoartele sau de pe părțile relevante din rapoartele trimise de statele părți la prezentul Pact, care sunt și membre ale instituțiilor specializate respective, în măsura în care aceste rapoarte sau părți din rapoarte privesc probleme de competența instituțiilor lor menționate, potrivit actelor lor constitutive.

ARTICOLUL 17

1. Statele părți la prezentul Pact își vor prezenta rapoartele pe etape, potrivit unui program pe care îl va stabili Consiliul Economic și Social în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentului Pact, după ce va fi consultat statele părți și instituțiile specializate interesate.

2. Rapoartele pot să aducă la cunoștință factorii și dificultățile care împiedică statele de a-și îndeplini întrutotul obligațiile prevăzute în prezentul Pact.

3. În cazul în care informații cu privire la acest subiect au fost deja trimise Organizației Națiunilor Unite sau unei instituții specializate de către un stat parte la Pact, nu va mai fi necesar a se reproduce informațiile, ci o referire precisă la aceste informații va fi suficientă.

ARTICOLUL 18

În virtutea responsabilităților care îi sunt conferite de Carta Națiunilor Unite în domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale, Consiliul Economic și Social va putea încheia înțelegeri cu instituțiile specializate, în vederea prezentării de către acestea de rapoarte cu privire la progresul realizat în îndeplinirea dispozițiilor prezentului Pact, care intră în cadrul activităților lor. Rapoartele vor putea cuprinde date asupra deciziilor și recomandărilor adoptate în legătură cu traducerea în viață, de către organele competente ale instituțiilor specializate, a acestor dispoziții.

ARTICOLUL 19

Consiliul Economic și Social poate transmite Comisiei drepturilor omului, în scop de studiu și de recomandări de ordin general, sau pentru informare, dacă este cazul, rapoartele privind drepturile omului pe care le comunică statele în conformitate cu articolele 16 și 17 și rapoartele privind drepturile omului, pe care le comunică instituțiile specializate, în conformitate cu articolul 18.

ARTICOLUL 20

Statele părți la prezentul Pact și instituțiile specializate interesate pot prezenta Consiliului Economic și Social observații cu privire la orice recomandare de ordin general făcută în virtutea articolului 19 sau cu privire la orice mențiune a unei recomandări de ordin general figurând într-un raport al Comisiei drepturilor omului sau în orice alt document menționat în raportul respectiv.

ARTICOLUL 21

Consiliul Economic și Social poate prezenta periodic Adunării Generale rapoarte cuprinzând recomandări cu caracter general și un rezumat al informărilor primite de la statele părți la prezentul Pact și de la instituțiile specializate în legătură cu măsurile luate și progresele realizate în vederea asigurării respectării generale a drepturilor recunoscute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 22

Consiliul Economic și Social poate supune atenției celorlalte organe ale Organizației Națiunilor Unite, organelor subsidiare și instituțiilor specializate interesate, care se ocupă de furnizarea unei asistențe tehnice, orice problemă pe care o ridică rapoartele menționate în prezenta parte a prezentului Pact și care poate ajuta acestor organisme să se pronunțe fiecare în propria sa sferă de competență asupra oportunității măsurilor internaționale capabile să contribuie la punerea în aplicare efectivă și progresivă a prezentului Pact.

ARTICOLUL 23

Statele părți la prezentul Pact sunt de acord că măsurile de ordin internațional destinate să asigure realizarea drepturilor recunoscute în Pact cuprind în special încheierea de convenții, adoptarea de recomandări, furnizarea unei asistențe tehnice și

organizarea, împreună cu guvernele interesate, a unor reuniuni regionale și reuniuni tehnice în scop de consultare și de studiu.

ARTICOLUL 24

Nici o dispoziție din prezentul Pact nu trebuie interpretată ca aducând atingere dispozițiilor din Carta Națiunilor Unite și din datele instituțiilor specializate care definesc răspunderile diverselor organe ale Organizației Națiunilor Unite și ale instituțiilor specializate cu privire la chestiunile prevăzute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 25

Nici o dispoziție din prezentul Pact nu va fi interpretată ca aducând atingere dreptului inerent al tuturor popoarelor de a beneficia și de a se folosi pe deplin și în mod liber de bogățiile și resursele lor naturale.

PARTEA A CINCEA

ARTICOLUL 26

1. Prezentul Pact este deschis spre semnare oricărui stat membru al Organizației Națiunilor Unite sau membru al vreuneia dintre instituțiile sale specializate, oricărui stat parte la Statutul Curții Internaționale de Justiție, precum și oricărui alt stat invitat de Adunarea generală a Națiunilor Unite să devină parte la prezentul Pact.

2. Prezentul Pact este supus ratificării, iar instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

3. Prezentul Pact va fi deschis spre aderare oricărui stat la care se referă paragraful 1 din prezentul articol.

4. Aderarea se va face prin depunerea la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a unui instrument de aderare.

5. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va informa toate statele care au semnat prezentul Pact sau care au aderat la el despre depunerea fiecărui instrument de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 27

1. Prezentul Pact va intra în vigoare la trei luni de la data depunerii la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite al celui de-al treizeci și cincilea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare dintre statele care vor fi ratificat prezentul Pact sau vor adera la el după depunerea celui de-al treizeci și cincilea instrument de ratificare sau de aderare, Pactul va intra în vigoare la trei luni de la data depunerii de către acel stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 28

Dispozițiile prezentului Pact se aplică, fără nici o limitare sau excepție, tuturor unităților constitutive ale statelor federative.

ARTICOLUL 29

1. Orice stat parte la prezentul Pact poate să propună un amendament și să depună textul acestuia la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul general va transmite apoi toate proiectele de amendamente statelor părți la prezentul Pact, cerându-le să-i comunice dacă doresc să se convoace o conferință a statelor părți pentru a examina aceste proiecte și a le supune votării. Dacă cel puțin o treime din state se declară în favoarea acestei convocări, Secretarul general va convoca conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de majoritatea statelor prezente și votante la conferință va fi supus aprobării Adunării generale a Națiunilor Unite.

2. Aceste amendamente intră în vigoare după aprobarea lor de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite și acceptarea de către o majoritate de două treimi a statelor părți la prezentul Pact, în conformitate cu respectivele lor reguli constituționale.

3. Când aceste amendamente intră în vigoare, ele sunt obligatorii pentru statele părți care le-au acceptat, celelalte state părți rămânând legate de dispozițiile prezentului Pact și de orice amendament anterior pe care l-au acceptat.

ARTICOLUL 30

Independent de notificările prevăzute la paragraful 5 al articolului 26, Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, va informa toate statele la care se referă paragraful 1 al aceluiași articol:

a) cu privire la semnăturile, instrumentele de ratificare și de aderare depuse în conformitate cu articolul 26;

b) cu privire la data la care prezentul Pact va intra în vigoare, în conformitate cu articolul 27 și la data când vor intra în vigoare amendamentele prevăzute în articolul 29.

ARTICOLUL 31

1. Prezentul Pact, ale cărui texte în limbile chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt în egală măsură autentice, va fi depus la arhivele Organizației Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va transmite tuturor statelor la care se referă articolul 26 câte o copie certificată după prezentul Pact.